

Čung Wen-jin 鍾文音 (Tchaj-wan)

Čung Wen-jin (Chung Wen-Yin) vytvořila ambiciózní literární díla, v nichž se noří hluboko do osudů tchajwanských žen a zkoumá jejich složité emoce a propletené osudy na pozadí historických událostí. Podstatná část jejího díla zachycuje nelehkých sedm let, jejichž vyústěním byla matčina smrt a během nichž spisovatelka napsala citlivou trilogii líčící vývoj jejich vztahu během matčiny nemoci. Oceňovaná trilogie z mnoha stran zkoumá pevné pouto mezi Čung a její matkou, zároveň se v ní však odrážejí obecnější témata, jako je hledání identity, oddanost, sounáležitost a dědictví – v přeneseném slova smyslu. Její texty silně zasáhnou čtenáře toužící po hlubším pochopení lidské existence, jelikož nedocenitelným způsobem přibližují jemnou hru lásky, ztráty a vnitřní síly.

úryvek z románu *Loučení* přeložila Táňa Dluhošová

Prosím neodcházej uprostřed léta

Květy třešní toho roku byly jako matka. Trpěly afázií. Úplně oněměly, nekvetly.

Jako by se změnila v tanečnici na tyči bez publika. V bledých intervalech se rukami uchopovala a zahákovala nohy o narezavělou ocelovou tyč. Točíc se vypadala jako by jí narostli křídla. Gymnastická tyč, původně určená pro matku, aby si protáhla paže, se pro ni stala videohrou odstrašující samotu – další tyč. Obývací pokoj plný rehabilitačních přístrojů je opuštěný zábavní park; jsou tu pedály, natahovač rukou, masážní přístroje, napařovač nohou, přístroj na namáčení nohou, vibrační plošina, oscilační deska, solární kapsle a přístroj na cirkulaci čchi.

Ocelová trubka postupně rezaví a vyleptává hodiny matčina setrvávání v posteli.

Rez se zastaví.

Bůh zimy, který už léta spal, dal znamení, že se matka chystá odejít.

Před domem se objevili lví tanečníci. Bylo to zvláštní odpoledne. Pod šedou oblohou se rozprostřely oslnivé barvy broskvově růžové a jasně žluté. Pár lvů tančil směrem k ní netušíc, ke kterému chrámu se mají dále vydat.

Byli jak poslové.

Po tisíci dnech strávených v jeskyni je čas se rozloučit.

Někteří se starají o syny, jiní o dcery, či nemluvnata, ona se stará o matku. Na cestě dlouhodobé péče se lehce ztratí mysl a pozbyde odhodlání. Ona však celou dobu dbala na kultivaci připoutání. Připoutaná k oběma stranám ostří: dát vzniknout vůli k utěšování a dát

růst prodlužujícím se utrpení. Nechce to vzdát, ale měla by. Je královnou vytrvalosti. Může běžet ohněm na dlouhou trať. Je jak melaninová dýha, rozpadne se až při propíchnutí.

Vzpomínky pálí jako rozpálený vítr, jen co život a smrt zaklepou na dveře, zasáhnou až prázdnou bolestí srdce. Matku musela vyprovodit a očistit, i když netušila, kde se poskvřnila.

Často se obávala, že matka zemře na vrcholu léta.

Jestliže bude příliš horko, když matka opustí tělo, nebude moci splatit zbytek její nekonečné laskavosti. Všechno by to bylo k ničemu. Když byla na konci svých sil, uvažovala o umístění matky do hospice. Navštívila několik center, která byla stejně znepokojivá jako ta, která viděla v poválečných snímcích. Sledovala proleženiny loupající se od masa. Vnímala vzdechy, pomatené volání a výkřiky. Cítila smrad, výkaly i nakyslou hnilobu. A samotu prostupující celou místností. Poslat matku do centra péče, které žádnou péči neposkytovalo, možná mohlo zmírnit tlak, ale věděla, že by jí to později trápilo a litovala by toho.

Nemluvě o tom, že její mozek je naprogramován vírou tak, že když matka vydechne naposled, nesmí s ní hýbat a musí aspoň dvanáct hodin odříkávat buddhistické sůtry. Modlila se, aby ji matka neopustila uprostřed léta, protože by ji kvůli vysokým teplotám musela nechat převézt do mrazáku boxu. A tak aspoň měla horní mrazák zásobený několika balíčky ledu koupených v supermarketu. Dostatek ledu nakoupila v několika várkách. Známa tvář prodavačky u pokladny konverzačně prohodila, jak si v poslední době často dává pivo. Hořce se zasmála a s kostkami v náručí odešla. Jak by někdo mohl tušit, že tento led má zabránit hnilobě a pachu? Přemýšlela, kráčela, dlaně měla studené a tvář zalitou horkými slzami.

Jak se zvedl podzimní větřík, ulevilo se jí. Zнала matčino milosrdenství. Jen měla strach z vlastního strachu. Matka za babího léta nenechala dceru upadnout do hrůzy vrcholného léta. Nebylo potřeba ani jednoho pytlíku ledu. Kostky ledu, které byly předem připraveny, aby zabránili zápachu, který by se časem z těla vyvalil, když se přestane hýbat a které měly zabránit i náhlému prozření, že svět je jen iluze, zůstávali klidně ležet v mrazáku. Když sluneční paprsky osvětlily temeno hlavy a klesly dolů, věděla, že země se rotací postupně zbavuje příliš blízkého slunce. Vrcholné léto odchází. Intenzita podzimu je jenom krátkým pohledem lásky při rozloučení se se sluncem. Když se zvedne podzimní vítr, déšť jej promění na podzim.

Matka se chystá projít poslední mílí barda, mezistavu mezi smrtí a znovuzrozením, kdy tělo tohoto světa je nejkřehčejší a také nejkřehčí.

Ode dne, kdy začalo pršet, sledovala z okna liják, který brzy zahnal letní vedra, a pak následovaly dny dešťů, které ochlazovali letní asfalt. Všechny póry kůže pocítili ochlazení. Jak zapršelo, přišel podzim. Břehy řeky se přes noc zbarvily do běla převalující se mlhou. Hleděla na matku a děkovala jí. Matka jí uchopila za ruku a už ji nepustila, jako by cítila rozloučení podzimu. Mami, neboj, anděl z druhého břehu už dlouho čeká, aby tě doprovodil. Matka jí zdánlivě dala tichý slib, že odejde, jakmile skončí lunární nový rok. Aby nedala vzniknout obavám, že skoná uprostřed léta. Led v mrazáku zůstal neporušený, jak ho právě koupila v obchodě Seven-Eleven. Přesně jako led v modrých plastových sáčkách, který se používá na zchlazení piva. Když ho vytáhla, vložila si do úst kousek ledu a jazyk ji pálil žalem.

Nikdy mě nedávej do mrazáku, bojím se zimy. Slíbila jí to.

Po tisíci dnech strávených v díře, je čas vyjít z jeskyně.

Matka jí vyprávěla o tragické scéně, kdy se dvouletá nebo tříletá holčička připlazila ke své matce, která ležela na slaměné rohoži, a snažila se matce vyhrnout halenku, aby si řekla o mléko. Náhle dívku chytil její otec a rozplakala se tak hlasitě, až to otřásalo nebesy. Dívčina matka si večer řekla otci o kachnu. A tak otec šel zabít kachnu a podusil ji se zázvorem. Matka snědla sousto a zemřela. Byl chladný jarní večer, jeh uváznul v mlze. Z té divoké dívky, co ztratila matku a zůstala bez mléka, co kousla otce do ruky, když ji odtahoval, se ve stáří stala tichá bytost ležící na elektrické posteli. Chtěla matce uvařit misku zázvorové polévky bez jedovaté kachny, a než byla miska hotová, stala se z ní obětina na rozloučenou.

Najednou se objevilo hodně much.

Vždycky byla ostražitá vůči mouchám, které létají ještě na podzim a narážejí do zdí. Ty, které nezemřou v létě, jsou jako démoni mrtvých, co se živí na hnilobě. Vzpomínky rozežirají mozkové vlny jako vysoká horečka. V těch dnech se každou letní noc musela klimatizace zapnout na teplotu ledničky, aby se ulevilo mokrému a vlhkému ručníku pokrývajícimu matčin polštář. Znovu a znovu se musel měnit. Hlava byla jako pec. Stále do ní bušily spalující větry a čekaly, až vyschne ono lepkavé připoutání k tomuto světu.

Letní démon je vystrašený.

Křik lvích tanečníků jí připomněl, aby s ní nejméně dvanáct hodin, nebo ještě lépe čtyřadvacet hodin nehýbala, aby ji nedávala chladit, protože zmrazení znemožní obřad za šťastný posmrtný život. Od té doby se děsí toho, že matka odejde v létě. Ale kdo může ovládat to, kdo umře v létě? A tak si jak falešný milovník piva v létě kupuje spousty ledu, aby tomu zabránila.

V mlze je chlad, který proniká hluboko do morku kostí. Ti, kdo opouštějí hostinu před svítáním, nespěchají. Čekají na večerní bubny a ranní zvony ohlašující v chrámu buddhistické modlitby. Čekají na pohled lásky při rozloučení. Pohladila matku, jejíž srdce bylo stále vřelé a jejíž duch čekal, až přijde. Od břehu řeky se odráží několik hvězd. Jejich matné paprsky čekají, až se s láskou rozloučí. Brzy ráno uslyší zvuk projíždějící cisterny. Zapálí vykuřovadlo s pelyňkem, který tentokrát neodstraní překážky, ale smutek. Když otevřela okno, dovnitř vnikl studený vzduch a ona pocítila příchod mořských draků, ochránců Buddhismu, a legendárního ptáka Garua, ochránce dharmy, kterým už dlouho obětovala.

Z vedlejšího domu se linula vůně květů osmanthu. Jedinými skutečnými lidmi tam byly jen ona a spící A-ti, jež stále netušila, co se děje. Nikdo nebude rušit vyděšenou matku na této poslední cestě, kdy vydechne. Dlouho odkládaná rána se stala její rodinnou záležitostí a jejím osobním utrpením. Ti, kteří ji dříve navštívili, už nepřijdou. A ti, kteří ji nikdy nenavštívili, samozřejmě nepřijdou vůbec. Před svítáním je svět klidný a po odchodu bude ještě klidnější. Dotkla se matčiny ruky a jemně se zeptala: „Je ti zima?“ Pomalu odtáhla plastovou trubičku,

kteřá zežloutla a uhnízдила se v matčině břiše. Umělá ústa. Výživová sonda. Ústa, která rostou v břiše. Když šla před několika měsíci do ambulance pro léky na chronické onemocnění, lékařka se podívala a řekla, že mamince už rok nevyměnili sondu. Příště ji vezměte s sebou, aby jí sondu vyměnili. Usmála se, ale v duchu si pomyslela, že k tomu asi nedojde.

Když jeden sleduje, jak druhý tak dlouho čeká na smrt, život se pomalu deaktivuje ve všech svých funkcích. Noha, ruka, ústa, jícen, oči, uši, mozek, srdce. Né že by smrt nepřišla, jen čeká stranou. Má všechen čas světa, aby čekala. Jen člověk nemá čas to vydržet. Pochopila, že odchod matky bude ze všeho nejbolestivější, ale nemá možnost té bolesti ulevit. Pro ty, kdo vstupují do utrpení s utrpením, není klidu. I když ji opakovaně varovali, nemá sílu být svědkem odcházení. Mysl pevná jako zeď se změnila na měkké tofu.

Odchod z fyzického těla přece nemůže být aktem svébytnosti.

Přístav reinkarnace není daleko, ale je obtížné do něj dorazit rychlostí želvy, a proto smrt musí vyslat loďku. Vyprovodit člověka, který je téměř připraven odejít, ale není jednoduché. Sledovala tento život, jehož důstojnost se kvůli opožděnému odchodu rozprášila. Ptala se sama sebe, cítí-li sílu vlastních emocí? I když houževnatost byla prolomena, její síla je stále stejná. Dlouhý časový odstup tlumí šok a zpomaluje bolest, ale nezapudí zlomené srdce. Držela matčinu teplou, měkkou ruku. Žíly už neměla vypouklé, postupně jako had svlékající se z kůže vysychaly. Ruka pokrytá skvrnami, které jsou stopami krve a slz této doby. Dívala se na spící matku, jejíž čerstvě vytetovaná obočí byla jako straka pravidelně přilétající k oknu na návštěvu, tajemná a klidná. Držela ji za ruku stejně jako kdysi, když ji držela po nocích v ubytovně, kam se s matkou v dětství přestěhovala, a bála se, že ji opustí a odejde potmě.

Čekala, dokud teplota kůže ledově neochladne. Vůně a kouř zapáleného pelyňku naplnili vzduch a probudili A-ti. Přiložila si prst na rty a požádala ji, aby byla zticha, protože se bála, že A-ti vykřikne, až uvidí babičku odcházet, a zkazí tak závěrečné uspořádání a naruší klid zesnulé. Když nastal čas rozloučení, stala se očitým svědkem posledního výjevu matčina života.

Dvanáct hodin se nesmí pohnout s tělem. V posledních letech byla matka nehybná jako zámoitek. Matka se naposled nadechla. Musela však usilovně recitovat sútry a zařídit, aby se s tělem nehýbalo. Postavila nízký stolek se sútrami vedle postele, pak nastavila budík a připravila se na začátek dvanáctihodinového předříkávání. Dlouhověkost přináší oběti. Najednou je strašně vyčerpaná. Ve všudypřítomné ospalosti recituje sútry, A-ti vedle vzývá svého Alláha.

Po dvanácti hodinách zazvonil budík. Potom, co oznámila vznešeným buddhům minulosti, přítomnosti i budoucnosti, všem bytostem na nebesích a i v podsvětí, že se duše vydala na cestu, mohlo dojít k oficiálnímu rozloučení. Otevřela knihu s instrukcemi pro pozůstalé vydanou nemocnicí. Postupujíc podle oficiálních oznamovacích procedur při úmrtí doma, obeznámila neznámé lidi. K zesnulé se nejdříve připojí cizí lidé, kteří nemají zlomené srdce a neprolévají slzy.

Po osmnácti minutách přišel první neznámý člověk.

Předseda sousedství.

Po dvaceti dvou minutách přišel druhý neznámý člověk.

Policista.

Po třiceti tří minutách přišel třetí neznámý člověk.

Doktor.

Prohlédli léky, prozkoumali okolí, přičichli si a hleděli na matku, jež vypadala, že spí.

Bez podezření na vraždu či sebevraždu.

S úmrtním listem. Zesnulá může zákonně odejít.

Smrt musí být prokázána a zesnulá už nemůže toho moc říct.

Po šedesáti tří minutách přijel pohřební zřízenec.

Mladý ceremoniář v obleku a kravatě se rozhlédl překvapen, že na tomto místě úmrtí je nejméně členů rodiny, co kdy viděl. Dcera, indonéska pečovatelka a babička, jež už nedýchá. Je zde však mnoho buddhů a bódhisattvů. Každý měsíc by mohli uspořádat oslavy jednomu z nich. Zatímco čekal, až dcera vzhledne od svého smutku, vytáhl mobilní telefon. Jako burzovní obchodník přešel po displeji. V zorníčkách se mu odrážely stylové obětiny pro zesnulé. Zastavil se u dřevěné rakve a u urny z bílého jadeitu vyloženou kamínky do tvaru buddhistické svastiky. Instinkt mu napověděl, že se to té mlčenlivé babičce před ním bude líbit. Babička, která se chystala ulehnout v místnosti s teplotou mínus jedenáct stupňů Celsia, vypadala tak klidně. Tváře dokonce prosakovaly červenými líci.

Po devadesáti sedmi minutách dorazil první mnich.

„Ve shromáždění bylo v té době přítomno dvanáct set arhartů, hledačů osobní spásy, hodných těch, jako je Ádžňáta Kaudinja – první arhart po Buddhovi. Byli spolu s mnichy a jeptiškami, laiky, kteří toužili po osobní spáse ukončením tužeb nebo kteří hledali osamělé osvícení uvažováním o vzájemně závislých příčinách. Každý z nich nad tím rozjímal,“ odříkávala druhou kapitolu Lotosové sútry spolu s mnichem, kterého pozvala pohřební služba. Jak recitovala, tak si vzpomněla, jak se Ádžňáta, poté, co se ve věku osmdesáti dvou let rozloučil se svým učitelem Buddhou, uchýlil do lesa Čaddanta, aby spočinul v nirváně. Všichni tvorové v lese plakaly. Osm tisíc slonů vedených nebeskými bytostmi se účastnilo jeho zpopelnění. Dorazili všichni, od nejnižších nebeských bytostí až k nejvyššímu bohu Bráhmovi, osmdesát osm buddhů, včele se ctihodným Anuruddhem, jedním z deseti hlavních následovníků Buddha, před kterým se jak oblaky shromáždilo pět set mnichů. I po smrti Laurence Anthonyho, jihoafrického ochránce přírody známého jako „Zaříkavač slonů“, přišlo z několika kilometrové dálky stádo jednadvaceti divokých slonů a jako mávnutím kouzelného proutku se na pohřbu seřadili a na projev úcty vztyčili choboty.

Jednalo se o nejdůstojnější a největší pohřby v dějinách, velké jako vesmír a Mléčná dráha. Zatímco tady to byl pohřeb stejně osamělý jako jasný měsíc visící vysoko v prázdnotě. Módní guru, Karl Lagerfeld, neměl partnera ani dědice, tak jeho majetek v hodnotě 6,2 miliardy dolarů chtěl věnovat své milované kočce. To je velké dědictví. Dědictvím po matce je pouze

láska. Nejhuře ocenitelná v dějinách. Nutí ji znovu poznávat Buddhu, kterého už poznávala, ale poznala. Oceány můžou vyschnout, jen Buddha nás může odměnit.

Tříletá holčička, která plakala nad ztrátou své matky a kousla svého otce do ruky, přenesla tento smutek na svou dceru a předávala smutek smutku. Tehdy pochopila bolest, když si každý den může najít důvod k pláči, ale nemůže uronit ani slzu. Dcera nemá koho kousnout, může kousnout akorát jen sama sebe. Potlačovaný smutek se stává duchem a usídí se v srdci. Její tělo hostí smutek matky, která jako dítě ztratila matku. Smutek je zmrzlá slza, která se rozplyne jen chválou. Zpěv, tanec, nářek, křik, a dokonce i milování jsou způsoby, jak oslavit smutek. Ona volí psaní, jímž ho rozpouští.

Vadžrasattva, očisťující zatemnělou mysl, se již vydal na cestu, poháněn Jamántakem s hlavou býka, ničitelem smrti. Jamántaka krotí démony podsvětí, ale nestíhá utěšit náhlou bolest tepanou do srdce, s níž se zemřelí zdráhají rozloučit. Když realita pronikne do srdce jako jehla, jen lampičky na stěně vedle sošek Buddhů jsou ty, jež neochvějně skýtají mihotavé světlo. Odtlačila okno na zadních dveřích a našla se, jak mlčky stojí před horou Kuan-jin, jež nese jméno bódhisattvy milosrdenství. Za časně zimy ranním sluncem ohřátá jemná žluť spadanych listů akácií pokrývá zem. Svítilny z neoznačeného hřbitova planou a zase zhasínají. Až tehdy pochopila, že tou, s níž společně zestárla, je matka. V té chvíli nalezení útěchy, se otočila a otevřela zásuvku v postranní skřínce, kde byly šaty, nové boty, dvě lampičky, několik tablet na výrobu nektaru nesmrtelnosti, nádoba smirku a několik negativů. Oproti světlu si prohlížela negativy a nakonec si vybrala jeden z portrétů, na němž její matka zanechala svůj poslední úsměv, na němž už nešpulí rty, nevraští obočí, vlasy nemá šedivé ale zvlněné jako lotosové okvětní lístky po obou stranách a čelo jasně ukazující před zraky kondolujících, že matka už není jak smutná ženská postava v tradiční opeře.

Poslední podoba zesnulé, která zůstala lidstvu. A toto takzvané lidstvo sestává jen z jedné dcery.

Předtím, než ji postihne zármutek, napíše pro budoucnost záznam o předpovězené smrti: Až matce vyprahnou ústa, až se rozezní řev smrti, dovol mi být dobrou strážkyní tělesné schránky, přinést ti nektar nesmrtelnosti a použít balzám osvobození. Dlouhé čekání je jako období dešťů a období dešťů už nikdy nepřijde. Matka, která čeká, až se vydá na cestu. Čeká na dceru až odrecituje Amitábha sútru. Oddané věřící se nemůže nesplnit slib přijetí do Čisté země Buddhou budoucnosti. Bódhisattva, jenž na své cestě za buddhovstvím dosáhl úrovně, ze které se nemůže vrátit do nižších forem, je věčný společník břehů mrtvých a živých. Jen kdyby tomu věřila.

Básník napsal, že zraněný jelen skáče nejvýše.

Lovec říká, že je to jen extáze smrti. Rána se musí zacelit.

Jen tak je věkem srovnatelná se smrtí a výškou stejná náhorní plošina.